

Perge Kraliçesi'nin tacında güzel bir taş

Arkeolog dostların mutlu bir olay kutluyorlar. Bir heykelden söz ediyorlar, o heykeli toprak altından ışığa çıkaran ellerden. Sevgiyle, coşkuyla çalışan bir arkeologdan. Arkeoloji dalında öncü bir kadından. O kadın Profesör **Jale İnan**. Yaşamını Perge kazılarına adayan bir kişi arkeoloji dalında. İstanbul Üniversitesi'nde hayli geç kurulan Arkeoloji Kürsüsü'nün saygın hocalarından biri. Adı Perge Kraliçesi. Tacında yeni taşlar parlıyor durmadan. Heykel olayı da parlak bir taş ekledi o taca. Hepimizin gözlerini parlattı.

Erenköy'de bir köşk canlanıyor gözümde. Köşk bahçesinde güzel kızlar, Müzeler Müdürü **Aziz Ogan**'ın kızları. **Perihan, Türkan, Jale Ogan**. İnan soyadını ne zaman aldı bilmiyorum. Ama soyadını değiştiren kişiyi iyi tanıyorum. Profesör **Mustafa İnan**. Bilim dalında bir yıldız adam. Güzel bir kişi, arkadaşları da, öğrencileri de unutamaz onu. Onlardan biri de SHP Genel Başkanı Profesör **Erdal İnönü**. Konuşurken sesi güler, gözleri parlar birden. Jale İnan'a da saygıyla, sevgiyle bakar her zaman. Sevinç ve Erdal İnönü duygularını, coşkularını dışa vurmaktan çok hoşlanmazlar, ama bu heykel olayının sevincini güzel yaşadılar sanırım. Galiba Eski Eserler ve Müzeler Müdürü Profesör **Engin Özgen** de. Jale İnan'ın eski öğrencilerinden biri, hoca-öğrenci ilişkilerinin güzel bir boyutu var doğrusu. Yıllar geçse de zamanaşımı yok!

Atatürk kuşağının kadın arkeologlarından biri Jale İnan. **Halet Çambel**'le **Nimet Özgüç** de o kuşaktan. **Aşkıl Akarcalı** da onlardan biri. Meslek seçerken Akarcalı çiftliğinin çevresinden esinlenmiş belki de. Muğla'da doğan bir kız için arkeolojiden başka seçim düşünülemez. **Aşkıl Akarcalı** ilk düşünenlerden biri.

Estetik cerrahlar gibi

Yıllarca önce bir bayram fatilinde Sıde'ye gittik dostlarla. Ressam **Oya Katoğlu**, sanat tarihçisi **Murat Katoğlu**, o dönem Planlama Müsteşarı olan **Bilsay Kuruç**, eşi **Sevim Kuruç**, o dönem CHP İstanbul Milletvekili olan **Sevil Korum**, kocası Profesör **Uğur Korum**, çocukları ve ben. Hava güzel, deniz güzel, Aspendos gezileri, Karakaya Barajı ve Jale İnan'a ulaştık bir gün. Bizi kırk bir basın parçalarıyla selamladı. Antal-

Fotoğraf: ÖZGEN ACAR

Jale İnan: Sevgiyle, coşkuyla çalışan bir arkeolog, arkeoloji dalında öncü bir kadın. Yetmiş beş yaşını kutlamış, ama hâlâ kazılarda.

ya'daki arkeologlar evinde güzel bir sofrada ağırladı bir akşam. Kazılara başladığı zaman ev de yok, yol da. Yanında köylüler dağların eteğinde toprağı kazıyor günlerce. Toprak yeşeriyor giderek, geçmiş yüzyıllar, eski uygarlıklar boyveriyor. Genç bir kadın da arkeoloji dalında güzel bir taht kuruyor kazılarıyla. Perge Kraliçesi diyorlar. **Halet Çambel**'e **Karatepe**, **Nimet Özgüç**'e **Mühür Kraliçesi** dedikleri gibi... Müzenin bahçesinde kırk başlar var. Kazıda bulunan parçalarla estetik cerrahlar gibi yüzün gerçeğini yapıyor arkeologlar, çocuklar gibi seviniyorlar. Yeni bir baş arkeoloji edebiyatına yeni bir sayfa ekliyor, yüzyılların karanlığına bir ışık...

Arkeoloji öğrenimini Almanya'da ya-

yor Erenköy'lü genç kız. Babası **Aziz Ogan** Alman Arkeoloji Enstitüsü Müdürü **Theodor Wiegand**'a bir mektup yazarak kızının arkeoloji öğrenimi yapması için ilgisini istiyor. İlgi gerçekleşiyor, **Aleksander Humbort** bursu veriliyor. Yıl 1934, İstanbul'dan kalkan **Orient Ekspresi**'nde bir genç kız Berlin'e iniyor bir gün. İstasyonda **Max Wagner** bekliyor onu. Elinde bir resim, selamlaşıyorlar. Almanca bilmiyor henüz. Sonra Almanca'nın yanında **Grekçe**, **Latince** de öğreniyor. Arkeoloji dalında bir tırmanış başlıyor. Savaş yıllarını Almanya'da geçiriyor. Doktor oluyor. Konusu **Roma sikkeleri** üzerindeki kurban törenleri. Sonra İstanbul, değerli arkeolog **Arif Müfit Marsel** ve **Bosert** ile çalışıyor. **Klasik arkeoloji** kürsüsü kurulunca sikke uzmanı **Bosch**'un yanında çalışıyor. Bi-

lim dalı kolay ürün vermiyor, iğne ile kazılıyor kuyu! Jale İnan da yıllarca çalışıyor kazılarda, Perge Tiyatrosu'nu çıkarıyor ortaya. Üç metre boyunda bir heykel, heykel paramparça, bütünleşiyor, onu yeniden doğuruyor Jale İnan. **İskender**'in portrelerine dayanarak onun heykeli olduğunu varsayıyor. Bir arkeologun mutlu uğraşı bu. Kırk parçaları bütünleştiriyor, sorunlar çözülüyor o uğraşlarla. Jale İnan da inatla çalışıyor bu alanda. **Roma dönemi** heykel kopyalarına dayanarak birçok eserin orijinallerine dönük bilimsel problemler çözüyor. **Türk Tarih Kurumu** İngilizce ve Türkçe tüm çalışmalarını yayımlıyor. 75. doğum yılında hazırlanan armağan kitabında **Türk** ve yabancı ünlü

arkeologların imzasını taşıyan yazılar var. Önsözde de arkeoloji dalında bir hanımefendi, sözüyle tanımlanıyor. Erenköy'de bir köşkten geçmiş yüzyıllara uzanıyor. Toprağın altındaki değerleri ortaya çıkarıyor. Kırk dökük taşlardan anıtsal yapılar oluşturuyor. **İskender** heykeli de böyle bir yapıtı. Büyük **İskender**'in sayısız portreleri var, ama bir heykel, başıyla, gövdesiyle **Sıde**'de ilk kez ortaya çıkıyor, Jale İnan'ın elleriyle.

Kaçakçılarla da güzel savaşıyor bu hanımefendi arkeolog. **Boston Müzesi**'ndeki bir heykelin Türkiye'den kaçırıldığını öne sürenlerden biri de o, yanılması düşünülemez, ikiz çocukları gibi tanıyor parçaları. O heykelin yarısı **Boston**'da, yarısı ülkemizde, yarım bütünleşecek yakında. Kaçak parça ülkemize dönecek.

Yetmişbeş yaşını kutlamış ama hâlâ kazılarda. Bu coşku, bu özveri kuşağın dan kaynaklanıyor bence. **Atatürk**'ün kadın arkeologları, soluk yitirmiyor, toprağa soluk veriyorlar kazılarıyla. **Halet Çambel** de **Karatepe**'de hâlâ. **Nimet Özgüç**, yeni bir çalışma öncesinde. **Kazarak** yaşıyor, toprak ananın kucakladığı uygarlıkları ortaya çıkarıyorlar. **Anadolu**'nun tüm uygarlıklara sahne ve köprü olduğunu

Çabaları kutlu, elleri var olsun.

Nerdesin?

Jale İnan ile birlikte **Leyla Tecer**'i de kutluyorum bugün. Tiyatro dalında bir kadın. Fransızlardan **Şövalye Nişanı** aldı. Elçilikte düzenlenen sade bir törenle. Güzel çevirileri, oyunları, Türk-Fransız kültürel ilişkilerine önemli katkılarıyla. **Leyla Tecer**'i **Ahmet Kutsi Tecer**'in yanında küçük bir kız olarak tanıdım yıllarca önce. **Ahmet Kutsi** Paris'te kültür danışmanıydı. İstanbul'a gelişlerinde **Hayat Dergisi**'ne uğrar. **Vedat Nedim Tör** ile konuştular. **Leyla Tecer** tiyatro öğrenimi yaptı Paris'te. **Piyaniist İdil Biret**, kemancı **Suna Kan** da Paris'teler o dönemde. Tiyatro tutkusu babadan kaynaklanıyor belki de. **Köşebaşı** oyununu kaç kişi anımsıyor acaba? Seyredenler azalıyor giderek. Bir de **NERDESİN?** şiiri var. **Ahmet Kutsi**'den söz ederken seslenir içimizde:

Geceleyn bir ses böler uykumu,
Ansızın haykırır bana nerdesin?

Hepimizin uykusunu bölen bir ses var değil mi? ◀

Boğaziçi Üniversitesi

Arşiv ve Dokümantasyon Merkezi

Jale İnan Arşivi

JALARC0700506